

ORDYNEK (35) *sb m*

ordynek (35), [**ordnunk**, **ordonek a. ordonk**, **hordynek a. hordynk**, **ordung**, **ordunek a. ordunk**].

-dy- (31), -di- (4).

o jasne; e prawdopodobnie jasne (tak w -ek).

sg *N* ordynek (14). ◇ *G* ordynku (4). ◇ *D* ordynku (1), ordynkowi (1) *BielSpr* (1:1). ◇ *A* ordynek (9). ◇ [*I* ordunkiem.] ◇ *L* ordynku (6). ◇ [*pl N* ordunki. ◇ *A* ordunki.]

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Porządek, kolejność; ordo Cn* (1) : *A* ten wczynim ordynek Przez terażnieyŝy Act wŝytek. Będziem czyść po ŝentencjiy Text ŝwiętey Ewángeliey. *MWilkHist* B; [Wszyscy mędrcomie [...] na to się zgadzają, iż trzy są sposoby sprawy i porządku rzeczypospolitej najlepsze [...]. Jeden zową *optimatum statum*, gdzie ich kilka albo kilkanaście dobrych, cnotliwych rządz; drugi, gdzie wielkość rozkazuje, trzeci, gdzie jeden a dobry. [...] Przodkowie naszymy, moderując z tych trzech porządków [...] taką rzeczypospolitą postanowili, w której się wszystkie te trzy ordunki najdują. *PismaPolit* 191].

2. *Szyk, układ, oddział wojska; ordo exercitus, acies instructa a. disposita, exercitus Cn* (33) : Tak ten Ordinek ŝtawią iáko *A* literá według tego trzeciego obyczáiu. *BielSpr* 21; wolno ŝie takim Ordynkowi potykáć y niepotykáć z nieprzyaciélem kiedy chce *BielSpr* 31; Drugi Ordynek gránowity o czterzech czołách/ ná to pożyteczny ieft/ kiedy niewieŝ s kthorey ŝtrony nieprzyaciéle ná cie vderzy *BielSpr* 32v; Ten Ordynek niżej nápiŝány zwáli Grekowie Amphitomus/ tho ieft/ o dwu czołách gdzie ŝie iezdni s pieŝzymi potykáią. *BielSpr* 33; Ten Ordynek ná ŝeść Vfcow ŝtoi. *BielSpr* 71v, 17v, 19, 19v, 24, 30v (15): [którym obyczáiem zwykli ciągnáć/ iákim ordunkiem [ordnunkiem *TarnUst* 246 (*Linde*)]/ w iákiey ŝpráwie leżą *TarnConsil* b3v; iż ná iákim pewnym mieyŝcu w ordunku ŝwym bitwy czeka *TarnConsil* b4; Bo porwawszy się wszyscy z hordynku swojego, Biezą często po niwach pola chojnickiego *StryjPoczqt* 484].

W charakterystycznych połączeniach: ordynek dwojaki, granowity (2), o czterech czołach, przedzielony.

Zwroty: »przemienić ordynek« (1): Gdy tedy ku potkániu przyŝzło/ przemienił prędko ŝwoy Ordynek Scipio *BielSpr* 40.

»w ordynku st(aw)ać« [*szyk zmienny*] (6): Wiele theŝ pomaga ku zwycięŝtwu/ kto moŝe mieć lud Rycyrlki drugi nád ty ktorzy w głównym ordynku ŝtoią *BielSpr* 17v; iáko tárcz wziáć ná ŝie/ álbo drzewce nieŝć/ iáko ŝtać w Ordynku/ iáko poŝtępowáć ma *BielSpr* 71v, 40, 42v, 66, 72; [Miedzy tymi ludźmi, którzy po obudwu stronach stoją, dopiero w swym ordunku janczarowie [...] stoją *PamJancz* 209].

»ordynek (u)czynić« (3): Woyfká mogą być ŝtanowione/ iáko tego potrzebá vkaŝe/ gdzie ćwiczone Rycerŝtwo prędko Ordynek inŝy mogą wczynić ná iedno kiwnienie Hetmáńkie *BielSpr* 10, 33, 40.

Wyrażenie: »ordynek wojska« (7): Drugi Ordynek wojská/ ná kŝtałt Ryby Káráŝiá. *BielSpr* 23; Ten Ordynek woyfká pieŝzego zbroynego/ kthory Grekowie zwáli *Epicampus*, álbo *Opiftia* *BielSpr* 32, 13v, 22v, 23v, 24v, 40.

Szeregi: »figura albo ordynek« (1): Figurá álbo Ordynek ná okazánie łtánowienia woyłká/ ták piełzega iáko iezdneho/ według łtórych waleczników Rzymłkich *BielSpr* 18v.

[»ordunk albo jako zowá szyk«: Ma też to ná baczeniu mieć/ áby tákí ordung [Ordnunk *TarnUst* 248 (*Linde*)] álbo iáko zowá łzyk wczynił/ á tákíey łpráwy wzył/ áby iedná rzecz drugiey nie zówadzálá *TarnConsil* b4.]

3. [Pewna kategoria osób, pewien zespół:

ordunek czyj: *MurzNT Luc* 1/5; rozmaíte ordunki Káplánów *GrzegRozdział* 1568 L2v; Już też Bog, nie chcąc cierpieć dłużej błędu tego, Pobudził z ich ordunku zemściciela swego *Apolog* 32.

Szereg: »ordunki abo części«: Był za Heroda krola żydowłkiego kapłán niektóry imieniem Zacharjałz z Ordunku Abijałzowego [*ex vice Abia*; z przemiany Abiego *WujNT*] (*marg*) Gréckie słowo [*εξ ἑφημερίας*] ty ordunki abo części dzieńnicámi zowie/ A to ilz każdá z nich/ pewné dni łwyi posługi miałá (-) *MurzNT Luc* 1/5 (*Linde*).]

4. Zbiór przepisów prawnych uporządkowanych według określonej metody, kryterium (1) : [Jesli z po[z]woleniem żupnikowym podle ordonku naszego [*tj. książecego*] w polu [...] wkroczył [...]] *OrdunekGórn* 45, 23.]

Szereg: »methodum albo ordynek« (1): Bo iuż dwánaście Séymów minęło/ po ołtátecznym wydániu Státutu/ Których Conłtitucię w łexterniech rołtrzeláné/ y rozróźnioné dotychmiałt leżą/ á żaden łie ich nie ołtráłzył áni podiał wwieżdż do iedného *methodum*, álbo ordynku przyłtoyného/ áby ták ieden káždy [...] mógl połpołu porządnie/ iáko ná tablicy łpifáné powinności łwého wrzędu mieć. *SarnStat* *4.

Synonimy: 1. *porządek*; 2. *ordynacja*, *porządek*, *szyk*.